

10 obvyklých omylů o ohluchlých osobách

Ze strany neinformovaných lidí dochází často k záměně ohluchlých osob s lidmi nedoslýchavými nebo s těmi, kdo se neslyšící již narodili. V důsledku toho vzniká při kontaktu s ohluchlými lidmi mnoho omylů. Zde uvádíme nejčastější z nich.

Omyl 1.

„Každý, kdo neslyší, používá znakový jazyk.“

Zdaleka ne všichni z těch, kdo neslyší, používají znakový jazyk. Někteří lidé přišli o sluch ve věku, kdy už se naučili mluvit. Označujeme je jako osoby ohluchlé a jejich prvním jazykem, ke kterému měli přístup, je mluvený jazyk. Pokud se rozhodnou učit se znakovat, preferují obvykle znakovanou češtinu (jedná se o český jazyk, který je podporovaný jednotlivými znaky „vypůjčenými“ ze znakového jazyka). Znakovaná čeština se od znakového jazyka velmi liší. Znakový jazyk je samostatný, svébytný a plnohodnotný jazyk. Naučit se jej je stejně obtížné jako naučit se jakýkoliv jiný cizí jazyk.

Omyl 2.

„Každý, kdo ohluchne, začne nosit sluchadlo.“

Když někdo neslyší, sluchadlo mu nepomůže. Může pomoci jen těm osobám, které mají alespoň částečně využitelné zbytky sluchu. I u osob se zachovanými zbytky sluchu je výsledek použití sluchadla různý. Někteří lidé se zbytky sluchu dokáží rozpoznat jednotlivá slova v proudu řeči, nebo alespoň lidský hlas od jiných zdrojů zvuku, a jiní nikoliv.

Omyl 3.

„Každému, kdo ohluchne, může pomoci kochleární implantát.“

Přínos kochleárního implantátu je u každého člověka velmi individuální. Někdo se naučí s kochleárním implantátem i telefonovat a jiným naopak působí potíže i jen určit zdroj zvuku.

Omyl 4.

„Na ohluchlého člověka musíme mluvit hodně nahlas a zblízka.“

Příliš hlasitá mluva či dokonce křik na ohluchlého člověka se mívá účinkem. Ohluchlému člověku to naopak může působit problémy při snaze odezírat, protože deformuje jinak standardní mluvní pohyby. Když jsme příliš blízko něj, nemůže na naše ústa zaostřit zrak, což mu odezírání znemožňuje.

Omyl 5.

„Když někdo ztratí sluch, automaticky se naučí odezírat.“

K odezírání musí mít člověk vrozené vlohy, které nemá každý (stejně jako každý slyšící člověk nemá hudební sluch). Teprve na základě vrozených předpokladů, znalosti příslušného mluveného jazyka a v podnětném prostředí si může člověk vypěstovat schopnost odezírání.

Omyl 6.

„Jestliže se někdo odezírat naučí, odezírá tak, jak to vidíme ve filmu.“

Herci, kteří ve filmu hrají ohluchlé osoby, znají scénář, vědí předem, kdo co bude povídat a většinou jsou sami slyšící. Běžný člověk v reálném životě nemůže bez pomoci sluchu úspěšně odezírat za všech podmínek. **Každý člověk mluví jinak a od některých lidí odezírat nelze vůbec.**

Omyl 7.

„Ohluchlý člověk, který dovede odezírat, bude vždy rozumět, když zajistíme vhodné podmínky.“

Vhodné vnější podmínky pro odezírání, jako je například dobré osvětlení tváře mluvící osoby, zřetelná výslovnost při mluvení a podobně, jsou pouze částí předpokladů k úspěšnému odezírání. **Schopnost úspěšného odezírání také blokuje únava, emoční napětí či obavy z komunikačního neúspěchu.** Ve vyšším věku postupně dochází ke změnám, které schopnost odezírat snižují.

Omyl 8.

„Ohluchlý člověk, který hned neodpoví, nemá pohotové myšlení.“

Slyšící člověk potřebuje pouze malou část času na vnímání toho, co slyší, a většinu času při poslechu věnuje analýze obsahu slyšeného a už si předem připravuje odpověď. **Ohluchlý člověk musí při komunikaci se slyšícím člověkem zvládnout mnoho složitých myšlenkových operací během velmi krátké doby, a tedy musí přemýšlet mnohem intenzivněji než člověk slyšící.** Sto procent času věnuje jen na dešifrování toho, co mu druhá osoba asi říká (a za úspěch se považuje, když se mu to nemusí několikrát opakovat). Během dešifrování předchozí promluvy si musí zapamatovat další pohyby úst mluvící osoby a musí mít čas na zpětnou kontrolu, zda vše dešifroval správně. Teprve potom může přemýšlet nad obsahem řečeného, utvořit si vlastní názor a následně začít koncipovat odpověď.

Omyl 9.

„Kdyby došlo při vzájemné komunikaci k omylu, hned to poznáme.“

Zeptat se člověka se sluchovým postižením, zda nám dobře rozuměl, nestačí. Na otázku, zda rozuměl, odpoví odezírající člověk často kladně, a to i v případech, kdy rozuměl něco jiného a sám neví, že došlo k omylu. Mnohdy je nebezpečí vzájemného nedorozumění právě v tom, že **ani jeden z komunikačních partnerů, tj. člověk ohluchlý ani slyšící, nemusejí rozpoznat včas, že k nějakému omylu došlo.** Oba jsou mylně přesvědčeni, že si dobře rozumějí a že žádná informace ohluchlému člověku neunikla. Omyly v komunikaci v běžném životě neslyšícího člověka velmi poškozují, protože se takto může dostat i do velmi složitých životních situací.

Omyl 10.

„Odezírání je vlastně čtení ze rtů.“

Sluchem rozpoznáme přesně všechny hlásky, ale zrakem můžeme s jistotou rozlišit jen malou část z nich. Určité skupiny souhlásek vypadají při mluvení stejně a některé dokonce není vidět vůbec. Nelze tedy „ze rtů číst“, jako čteme zřetelná písmena. Ohluchlý člověk se při odezírání jen snaží odhadovat, co kdo říká. Proto zvláště při důležitých jednáních nemůžeme spoléhat na pouhé odezírání. **Nejefektivnější způsob, jak zabránit případným omylům, je sdělení ohluchlému člověku napsat.**

Mgr. Věra Strnadová

© 2009

vera.strnadova@seznam.cz

Skype: vera.strnadova-deaf

Vhodnou službou pro ohluchlé osoby při oficiálním jednání je simultánní přepis mluvené řeči, který je jedním z deseti komunikačních systémů pro neslyšící a ohluchlé osoby, uvedených v zákoně č. 155/1998 Sb., ve znění zákona č. 384/2008 Sb.

Kontakt: Jaroslav Winter, koordinátor projektu Simultánní přepis mluvené řeči,
prepis@cun.cz, tel./SMS 777 807 727, www.prepis.cz.